

Проект за преиздаване на трудовете на доктор Гатева,
препис: Христина Щерева
преподавател – сугестопед по гръцки език,
гр. София

**Източник: сборник „Сугестология и развитие на личността“, 1987 ,
стр. 21-27**

**ЗА НЯКОИ НОВИ МОМЕНТИ В РАЗВИТИЕТО
НА СУГЕСТОПЕДИЧНАТА МЕТОДИКА ПО ЧУЖДИ ЕЗИЦИ**

н.с. I ст., к.п.н. Е. Гатева

/ПНИЛ по сугестология и развитие на личността – СУ „Климент Охридски“/

Със сугестопедичния учебник по английски език „Завръщането“ /Е. Гатева, М. Кьоних, С. 1986 г./ се внасят някои нови моменти в развитието на сугестопедичната методика за изучаване на чужди езици.

Предварителните съпоставителни изследвания (чрез методите на наблюдение, индивидуални и колективни беседи с курсисти и преподаватели, проучване на контролни работи и входно-изходни тестирания при начало и край на курса върху успеха от експерименталните групи, обучавани по новия учебник и контролните групи – по старите учебници) показват благоприятни данни в полза на новия учебник и методиката към него. Чрез тях по-сполучливо се осъществява синхронизацията в дейностите на

лявата и дясната мозъчни хемисфери, на процесите на мислене, анализ и синтез. В теоретичен и практически аспект ние разширяваме постановката за синхронизацията на мозъчната дейност (Г. Лозанов), като прибавяме разработка на проблема за синхронизация и единство на дедуктивно и индуктивно мислене, за единство на формална и диалектическа логика в процесите на обучението и възпитанието.

В методическо отношение учебникът по-успешно дава представа за сугестопедично изкуство – синтез на усложнен и увеличен обем учебна информация с различни видове и жанрове изкуства (художествена литература, музика, танц, живопис и др.).

Особеност на учебника и методиката на преподаване с него е, че позволяват с успех да бъдат прилагани в трите различни степени на обучение – **I степен** за начинаещи курсисти, **II степен** – за напреднали курсисти и **клубна дейност** – поддържане на езика по интереси (Г. Лозанов, Е. Гатева, Сугестопедично практическо ръководство за преподаватели по чужди езици, С. 1981). Могат да се обучават юноши, младежи и възрастни. Преминаването от степен в степен става с лекота и неусетно, с непрекъснато повишаване на мотивацията и интереса за учене, както и на успеваемостта на обучаващите се.

Глобално-художественото изграждане архитектурата на учебника позволява в методиката на преподаването му да се вместят (при въведенията и разработките) най-добрите учебни помагала и прийоми и на други методики, като се съблюдават принципните положения на сугестологията и сугестопедията за разкриване на

резерви на обучаващата се личност. А това представлява една конвергенция, напълно оправдана днес с цел повишаване ефективността на учебно-възпитателния процес.

Художествените образи са по-ярки, по-сложни – реални и фантазни едновременно; често имат раздвоени съзнание и чувства, в непрекъснато развитие са както в самата пиеса, така и извън нея – във въведенията и разработките, където става персонификация също на преподаватели и курсисти. Образите са свързани с народопсихологията, с етно- и лингво-семиотиката на локалния традиционализъм, но носят същевременно и космо-политическите черти на динамичния съвременен човек, който създава контакти в различни сфери на живота и на различни равнища. Затова лексиката и граматиката така са подбрани и структурирани, че да отговарят на една такава комуникация. Постига се по-голяма лекота на усвояване на пасивния първочестотен запас от лексика и граматика и редуцирането му с още по-голям успех в активни първочестотни модели за репродукция в диалог и монолог.

Сюжетът и фабулата позволяват да се прибавят и развиват нови образи и ситуации до безкрайност, които преподаватели и курсисти измислят и в които, ако желаят, могат да се персонифицират. Това създава чувство за авторова съпричастност и подпомага усвояването на учебното съдържание.

Художествени моменти насищат и обобщената накрая граматика и лексика (литературни откъси с граматични цели, художествено-дидактични песни с танци, дидактични игри и др.).

Не липсват и драматични моменти, но те са изведени встрани. По-трудните за овладяване лексико-граматични единици са свързани не с драматични ситуации, а с романтични кулминации, които създават чувство за вдъхновение и възвишеност.

Грамматиката е максимално обобщена и поднесена така, че при начинаещите курсисти да предизвиква усещане за необходимост и ред в знанията им, без да им създава комплекси, когато грешат, а в напредналите курсисти предизвиква жажда за нови допълнителни знания.

Грамматичните модели, считани за трудно усвоими в езика, са включени в художествения текст в голяма вариативност и почти не се усещат като дрилове. Освен това те се подават първо за зрително-слухово и имитационно възприемане и репродуциране, а в следващия урок става разработването и осмислянето им.

Заглавието на учебника е символично – завръщане към забравени ценности от миналото. Корицата на учебника „Завръщане“ е от Р. П. Бонингтън. Разработването на тази тема по време на курса създава усещане и чувство за спокойствие, лека носталгия и психорелаксация.

Първият урок – Въведение всъщност представлява запознанството на преподавателя с курсистите. То внася спокойствие в начинаещите преподаватели, тъй като им дава готов сценарий за представянето им. Въведението е наситено с разнообразен илюстративен материал: „фотографии“ на измислените приятели и семейство от автобиографията на преподавателя, реквизит-гардероб, подходящи кукли, репродукции,

художествено-дидактични песни с танци за глаголите „ту би“ и „ту хев“ и съответно художествено-дидактични табла към тях, сувенирни предмети и др. Яркостта на впечатленията от първата среща на запознанството създава благоприятни условия за бърза условно-рефлекторна дейност на мозъка, която е необходима в следващия най-важен етап – подаването на новото учебно съдържание в рамките на около 700 нови лексико-граматични единици чрез мелодрамата и рецитала. Тук добре обучените преподаватели изграждат контраста – изненадата, очакването, парадоксите, емоционалната наситеност във въвеждането и мелодрамата от една страна и от друга страна – концентративната психорелаксация в рецитала.

В основата на своеобразната драматургия на учебника стои разказ в разказа. Това на пръв поглед като че ли усложнява възприемането, осмислянето и репродукцията на учебното съдържание. Но не е така. Жанровото многообразие, обратите и парадоксите, които подпомагат усвояването на учебната информация, са изведени на първостепенно лексико-граматично равнище. Повтарящите се модели в нови вариации в следващите уроци веднага внасят чувство на лекота в усвояването и репродукцията им.

Страноведческите моменти не са съсредоточени, както обикновено става, в малко време и пространство, а естествено съпровождат героите през цялото време. Така обучаващите се биват „потопени“ в естествена среда.

Обобщителните четива след I и II глава – „Странното семейство“ са тематично многочастни. Отделните части могат по-лесно да послужат за еталони при изграждането на индивидуалния разказ за монолого-диалогичния етап.

В съдържанието след всяка глава-урок са препоръчани повече теми за дискусии, които позволяват (в зависимост от нивото на знания и професионалната ориентираност на групата) да се избират и разработват по подходящ начин. В същия смисъл е направен и подборът на допълнителния четивен материал след главите.

Репродукциите илюстрират персонажите и ситуациите от съдържанието на учебника, подборът им е извършен с оглед подпомагане създаването на условия за концентративна психорелаксация. Художествено-дидактичните песни с танци, другите песни и арии в учебника, както и професионално направените им записи по-добре отговарят на принципите за създаване на сугестопедично изкуство и ролята му като директно обучаващо средство с психохигиенна и психотерапевтична насоченост.

Глава VI е кулминация както в художествено, така и в методическо отношение. Тук става романтичната развръзка на „завръщането“. Тук е лексикално-граматичното обобщение – най-важната лексика и граматика е приключена. Преговорът на времената е извършен в предишния урок. С VI глава би могла да завърши I степен на обучение на начинаещите курсисти. Но в зависимост от общия напредък на групата и това не е задължително.

Би могло да се завърши и в следващата глава, която започва декрешендо, но завършва в развитие.

II степен на обучение започва със VII глава. Прави се преговор върху новите глави, които поддържат интереса към художественото и учебното съдържание, свързани са с приятни емоции и преживявания от предишната степен на обучение. Чрез допълнителна, подходящо подбрана за нивото на курсистите литература (има списък от учебни помагала и други материали), се навлиза в по-усложнено учебно съдържание. Усвоява се правописът, прави се подход към клубната дейност по интереси.

Ако курсистите не са били в сугестопедичен първи курс, обучението започва от първа глава. Разработването на лексико-граматичните методически единици е изнесено на по-високо равнище, усвояват се допълнителни подробности, поправят се тактично затвърдени грешки от минало обучение и отново с въвеждане на допълнителни учебни материали се преминава в клубната дейност.